

Dlhy Slovákov rýchlo rastú

(30.05.2018; Televízna stanica TA 3; Ekonomika; 15.30; por. 1/1; - / Marek Mašura)

Marek Mašura, moderátor:

"Slováci sa aj naďalej zadlžujú najrýchlejším tempom v **Európskej únii**. Objem úverov domácností sa za posledných šesť rokov zdvojnásobil. Nové opatrenia **Národnej banky** na sprísnenia poskytovania hypoték začnú platiť už od júla."

Redaktorka:

"Slovenská ekonomika už tretí rok po sebe rastie tempom nad trnásť percentami. Jej motorom je okrem exportu predovšetkým domáci dopyt. Ľudia však do veľkej miery míňajú peniaze na úkor nových úverov. Žiadna z krajín **Európskej únie** sa nezadlžuje takým rýchlym tempom ako naše domácnosti. Od júla sa sprísnia viaceré parametre poskytovania úverov. zavádza sa takzvaný úverový strop na 8-násobok čistého ročného príjmu. Domácnosť, ktorej mesačné príjmy sú približne 1500 eur, si tak bude môcť požičať maximálne okolo 150-tisíc eur. Okrem toho **banky** budú napríklad prihliadať tiež na celkovú zadlženosť klientov, ich výdavky a riziko zvýšenia úrokových sadzieb."

Marek Mašura:

"Na moje otázky k rastúcim dlhom Slovákov bude odpovedať Štefan Rychtárik, risk analytik **Národnej banky Slovenska**, ktorý si našiel čas a prišiel k nám do štúdia. Pán Rychtárik, prajem príjemný dobrý deň, vitajte u nás. Vy ste iba pred niekoľkými hodinami zverejnili správu, ktorá sa pozerala na dlhy Slovákov, na finančné zdravie bánk a podobne. Poďme sa najprv porozprávať o tých dlhoch Slovákov, keďže to je taká veľká téma na Slovensku, veľa o tom hovoríme. A povedzme si niekoľko čísiel z tej vašej aktuálnej analýzy, aké veľké sú dlhy Slovákov, ako rýchlo rastú a podobne."

Štefan Rychtárik, risk analytik **NBS**:

"Tak treba asi povedať, že tie dlhy slovenských domácností dneska sú asi na úrovni 34 miliárd, čo je zhruba 40 percent slovenského hrubého domáceho produktu. A dlhy rastú veľmi rýchlo, **Národná banka** hovorí o dvojciferných dynamikách, to znamená na úrovni teraz sme na úrovni viac ako jedenásť percent, čo je pomerne vysoké číslo. Je to stále najvyššie číslo v rámci **Európskej únie**. A v podstate toto prvenstvo nám trvá už šiesty rok. Preto vlastne **Národná banka** dneska, ako sme videli, komunikovala informáciu, že za posledných šesť rokov sa u nás objem úverov zdvojnásobil, čo nenastalo v žiadnej inej európskej krajine. Hneď druhá krajina za nami je Česká republika, kde ten nárast bol iba o 40 percent."

Marek Mašura:

"Tých 33 miliárd eur, to je obrovské číslo. Ako sa na to pozeráte?"

Štefan Rychtárik:

"Môžeme na to pozrieť z rôznych pohľadov, je zaujímavé, že väčšinu, zhruba tri štvrtiny z tohto dlhu tvoria úvery na bývanie, čiže hypotekárne úvery. Čo je na jednej strane dobre, pretože sú to úvery, ktoré sú spravidla rozumnejšie investované. Na druhej strane tie úvery majú dlhšiu splatnosť a preto s nami ostávajú dlhšie."

Marek Mašura:

"Prečo vlastne dlhy Slovákov tak rýchlo rastú?"

Štefan Rychtárik:

"Tak na to asi vždy treba pozrieť z dvoch strán. Každý vzťah, aj ten úverový, má svoje dve strany. Takže je tam strana domácností a strana bánk. Obidve tieto strany zažívajú dobré časy. Domácnosti - vidíme to veľmi jasne, je veľmi dynamické zlepšenie na trhu práce, rastú nám priemerné mzdy a predovšetkým domácnosti majú pozitívne očakávania. Zároveň **banky** tiež vnímajú nízke úrokové sadzby, úrokové marže sa im zúžili, preto budú potrebovať väčší objem úverov, aby uspokojili očakávaný zisk **banky**. Takže je to vlastne z obidvoch strán plnené aj očakávaniami a zároveň aj tými reálnymi finančnými možnosťami."

Marek Mašura:

"Vy v **Národnej banke** sa však na tento rast pozeráte kriticky. Prišli ste s rôznymi opatreniami, ktoré mali spomaliť ten rast zadlžovania, obmedzili ste stopercentné hypotéky, teraz záujemcovia o pôžičku musia doložiť časť peňazí, časť hodnoty nehnuteľnosti z vlastných zdrojov. Potom musia mať väčšiu finančnú rezervu, keď požiadajú o úver. To sú všetko opatrenia, s ktorými ste vy v **Národnej banke** prišli. Mali podľa vás želaný efekt? Keďže to zadlžovanie vlastne nespomalilo, aspoň teda na prvý pohľad."

Štefan Rychtárik:

"Ja vás len doplním, že opatrenia **Národnej banky**, ktoré boli prijímané postupne od roku 2014, v podstate prechádzali tromi rovinami a sledovali tri rôzne navzájom prepojené ciele. Jeden z nich je práve tá

zadlženosť, spomalenie tej zadlženosti. Ale ten je komunikovaný až ako posledný. Ale predtým tie opatrenia, ktoré boli prijímané, boli zamerané predovšetkým na zabezpečenie schopnosti splácať úver na strane klienta. Teda aby ten rast úverov bol udržateľný, aby ľudia si zobrali úvery, ktoré sú v rovnováhe k ich príjmom. A samotný rast zadlženosti nebol v jadre pozornosti. A tá druhá rovina, ktorá v tom čase vznikala, bolo budovanie väčšej odolnosti bánk, takže sme žiadali od bánk držať viac kapitálu, aby boli pripravené aj samotné **banky** prípadne zniesť väčšie straty, pokiaľ sa objavia. A tá tretia rovina je tá, ktorá teraz vy hovoríte a to je rast zadlženosti. Ako hovorila **Národná banka** dneska na tlačovej konferencii, ten efekt sa očakáva postupne v najbližších rokoch a očakáva sa, že ten rast zadlženosti bude pokračovať, ale bude o niečo nižší, ako by bol býval, keby neboli zavedené opatrenia."

Marek Mašura:

"Takže ste s nimi skôr spokojní ako nespokojní?"

Štefan Rychtárik:

"V tejto chvíli sme s nimi spokojní, áno."

Marek Mašura:

"Nie každý je však s týmito opatreniami spokojný, efekt týchto opatrení minulý týždeň v Národnej rade spochybnil poslanec Miroslav Beblavý, citoval počas svojho monológu aj zo správy **Národnej banky** a veľmi kriticky hodnotil rastúce dlhy Slovákov. Poďme si vypočuť jeho slová."

(začiatok záznamu)

Miroslav Beblavý, nezaradený poslanec:

"Vo všetkých relevantných oblastiach nám zadlženosť rastie buď najvyšším alebo jedným z najvyšších temp v **Európskej únii** a slovenské domácnosti sa zadlžujú rýchlejšie ako im rastú príjmy. To znamená, že sa zhoršuje ich finančná situácia. A to v čase, keď slovenská ekonomika zažíva najrýchlejší rast od krízy z hľadiska dĺžky, výšky a udržateľnosti. Pán guvernér to nepovedal, ale v suchom jazyku centrálnych bánk, ktoré úmyselne a zodpovedne používajú a mali by aj používať, nám v podstate dneska tu hovorí, že na Slovensku je naplno rozbehnutá finančná bublina, ktorá v prípade neriešenia môže mať vážne následky pre slovenskú ekonomiku. Je to presne tá istá finančná bublina, na ktorej sa nachytili krajiny ako je Španielsko, Írsko a v menšej miere aj Grécko."

(koniec záznamu)

Marek Mašura:

"Toľko poslanec Národnej rady Miroslav Beblavý, ktorý hovoril o tom, že Slovensku hrozí finančná bublina. Ako vnímate jeho slová, pán Rychtárik?"

Štefan Rychtárik:

"Určite je dobré zopakovať, že **Národná banka** vníma ten problém zadlžovania domácností veľmi citlivo. Ak si pozrieme tú komunikáciu od roku 2014, ako som spomínal, **Národná banka** hovorí, že táto, tento rast úverov je nadmerný, nie je trvalo udržateľný a sú s ním spojené riziká, riziká pre domácnosti, ktoré si tie úvery berú, pre **banky**, ktoré tieto úvery poskytujú, aj pre samotnú ekonomiku. Takže určite to neni situácia, ktorá je ideálna, inak by sme nevideli takú veľkú aktivitu zo strany **Národnej banky** v tých všetkých troch rovinách, ktoré som spomínal. Na druhej strane, ak to chceme porovnať so situáciou či už v Grécku alebo v Španielsku, Írsku, je to o miere tej, tohto problému. Treba povedať a zopakovať, čo som povedal na začiatku, že dlh domácností slovenských je na úrovni 40 percent HDP, zatiaľ čo ak sa pozrieme na Grécko alebo teda Írsko a Španielsko, ten, tá úroveň toho dlhu bola na úrovni 80 percent HDP. A jednoducho ten problém je niekde inde z hľadiska jeho veľkosti."

Marek Mašura:

"Ale nesmerujeme ani k týmto úrovniam, teda nie sme takpovediac na španielskej alebo írskej ceste? Vieme, že tieto tri krajiny, ktoré sme spomínali, musela Európa zachraňovať z eurovalu. Tak nehrozí nám niečo takéto?"

Štefan Rychtárik:

"Zopakujem to, že tie riziká sa kumulujú, **Národná banka** o tom komunikuje. A čo sa týka nejakej bubliny, táto vec sa vždy ukáže, až kedy prídu bubliny. Takže o tom nemá význam špekulovať."

Marek Mašura:

"Ale ekonomická teória a opravte ma, ak sa mýlim, hovorí o tom, že dvojciferný nárast je už vlastne bublina. A vy ste spomenuli, že tie pôžičky, tie dlhy Slovákov vzrástli medziročne o jedenásť percent. To je dvojciferný nárast. Tak je to teda bublina alebo nie?"

Štefan Rychtárik:

"Môžem povedať opäť to, že tých jedenásť percent alebo dvanásť, čo bolo minulý rok, to nie je určite číslo, s ktorým je **Národná banka** spokojná, ktoré považuje za dobré. Veď ako som povedal, nie je udržateľné a je nadmerné. Na druhej strane toto číslo je do veľkej miery ovplyvnené samotným výpočtom. Ak vám to poviem jednoducho, keby bol v ekonomike poskytnutý jeden úver a poskytnete druhý úver, tak je tam nárast sto percent. To znamená, a povieť, že to je nadmerné. Toto nie je bublina, dva úvery nie sú bublina. To číslo je spravidla vyššie pri štátoch ako je Česko, Slovensko, Poľsko, Maďarsko, krajiny, ktoré rastú z menšieho objemu úverov. Takže to číslo treba vnímať aj voči tomuto, voči tejto realite. Inými slovami, keby jedenásť percent bolo pozorované v nemeckej ekonomike, asi by sme sa nespóroli o tom, či to je, alebo to nie je bublina. V prípade našich krajín je to otázka, ktorá je oveľa komplexnejšia."

Marek Mašura:

"Tak vyjadрили ste sa k tejto téme myslím, že dostatočne. Poďme sa posunúť ďalej, spomínali sme to, že od júla začnú platiť ďalšie opatrenia, s ktorými prišla **Národná banka**. Poďme si o nich povedať viac, aby aj budúci žiadatelia o úver vedeli, čo ich vlastne čaká."

Štefan Rychtárik:

"Opäť si pomôžem tým, čo dneska odznelo na tlačovej konferencii. Áno, od 1. júla technicky vstupuje do platnosti opatrenie **Národnej banky**, ale od samotného 1. júla sa nič nemení. Je to presne z dôvodu, aby nenastal nejaký šok na trhu, aby nenastali nejaké neočakávané zmeny. To znamená, od 1. júla sa len ako keby zastabilizuje tá úroveň úverového stropu stopercentných alebo nestopercentných hypoték, ako pozorujeme dnes. A to sprísnovanie je rozfázované na najbližších dvanásť mesiacov, v podstate až do júla 2019. Takže áno, začína niečo platiť v júli, ale neznamená to prakticky nijakú zmenu. Preto vlastne opäť zopakujem to, čo už bolo dneska na tlačovej konferencii, ak sa objavujú v médiách informácie, že rýchle úver do konca júna, nie je to spoľahlivá informácia, je to skôr snaha nahnať klientov do bánk, aby **banka** získala istú marketingovú výhodu."

Marek Mašura:

"Presne na to som sa chcel aj opýtať, keďže vy hovoríte, že teda od júla sa de facto nič nemení. Boli analýzy, výpočty jednej **banky**, ktorá povedala, že Bratislavčania sa už od júla dostanú iba k malému bytu, keďže dostanú iba pôžičku na jednoizbový, respektíve dvojizbový byt. To súvisí s tým úverovým stropom, ktorý sme pred chvíľou spomínali. Čiže vy toto nevnímate tak ako zhodnotila táto **banka**?"

Štefan Rychtárik:

"Skúsím to vysvetliť. Vzťah medzi príjmom a cenou nehnuteľnosti, čo sa týka regiónov, bol vždy najmenej výhodný v Bratislave. To znamená, že pre Bratislavčanov zarábajúcich bratislavskú mzdu technicky si vždy mohli kúpiť menej metrov štvorcových bytu, ako v nejakých iných mestách. Ale bolo to vyvážené tým, že pravdepodobnosť získania práce v Bratislavskom kraji bola vyššia ako inde. Takže existovala tam nejaká rovnováha. Teraz sa bavíme o situácii, že **Národná banka** zobrala tú situáciu, ktorá je na trhu, tie aktuálne praktiky bánk a ich klientov a tie od 1. júla spísala do opatrenia. Pre tých klientov sa nič nemení, akurát sa cez tieto analýzy ukázalo, to, čo bolo vždy v minulosti zjavné, že pre Bratislavčanov je ťažšie si kúpiť tie metre štvorcové v porovnaní s niekým, kto býva v Banskej Bystrici alebo v Nitre."

Marek Mašura:

"Keď už hovoríme o tých nehnuteľnostiach, vieme odhadnúť, čo urobia všetky tieto opatrenia s cenami nehnuteľností?"

Štefan Rychtárik:

"Toto nevieme odhadnúť."

Marek Mašura:

"Nemáte prepočty. Poďme sa posunúť ďalej, už pomaličky sa blížime aj ku koncu. Ale treba si povedať aj tú druhú časť vašej finančnej analýzy. Ja som to na začiatku spomínal, vy ste sa pozerali aj na finančné zdravie bánk. Tak povedzme si teda, ako sú na tom naše **banky**."

Štefan Rychtárik:

"No keďže slovenský **bankový** sektor je veľmi tradičný **bankový** sektor, to znamená, že je prepojený na domácu ekonomiku, je závislý na poskytovaní úverov a prijímaní vkladov, tak vieme jednoducho povedať, že naším **bankám** sa darí tak, ako sa darí ich klientom. A ak vieme, že sú dobré časy a že klientom sa darí v práci, rastú im mzdy, tak isto sa darí aj **bankám**. Ich zisky medziročne mierne vzrástli, v rámci európskeho porovnania sú naše **banky** medzi tými lepšie ziskovými, solídne kapitalizovanými **bankami**. A čakáme na to, ako sa situácia bude vyvíjať ďalej."

Marek Mašura:

"Pán Rychtárik, v tejto chvíli vám ďakujem naozaj veľmi pekne, že ste si našli čas a komentovali tie aktuálne čísla, ktoré zverejnila **Národná banka**. Prajem vám ešte príjemný zvyšok dňa."

